

НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКАТ
“Правни аспекти савремених друштвених кретања у Републици Србији” -
за период 01.01.2019. – 31.12.2021. године

Издавач

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Правни факултет

За издавача

Проф. др Душанка Јововић, декан

Главни и одговорни уредник

Проф. др Јелена Беловић, руководилац пројекта

Секретар пројекта

Проф. др Страхиња Миљковић

Уређивачки одбор

Проф. др Душанка Јововић
Проф. др Владимир Боранијашевић
Проф. др Олга Јовић Прлаиновић
Проф. др Дејан Мирковић
Проф. др Бојан Бојанић
Проф. др Здравко Грујић

Технички уредник

Младен Тодоровић

Дизајн корица

Кварк Краљево

Штампа

Кварк Краљево

Тираж:

50 примерака

ISBN 978-86-6083-077-9

**Штампање овог зборника помогло је Министарство просвете, науке и
технолошког развоја Републике Србије**

Др Бојан БОЈАНИЋ*

321.01

342.1

О НАСТАНКУ, ПОЈМУ И ЕЛЕМЕНТИМА ДРЖАВЕ

Апстракт: Интересовање науке за основна питања везана за теорију државе не престаје од њеног настанка, али и поред тога још увек се трага за неким од одговора. Аутор ће се у раду, у најкраћем, осврнути на питање настанка државе, њен појам, те на три основна елемента државе – територију, становништво и државну власт.

Кључне речи: *Држава, Државна власт, Сувереност, Територија, Становништво.*

1. НАСТАНАК ДРЖАВЕ

Држави као облику људске заједнице претходиле су неке друге примитивне заједнице и друштва у оквиру којих су битисали људи. Питање које привлачи посебну пажњу свих којих се баве теоријом државе јесте тренутак њеног настанка. Прецизан одговор на питања када су се стекли услови који су проузроковали њену појаву икоји су то разлози и околности били потребан и довољан услов за настанак новог облика друштвене заједнице – државе, немогуће је добити.

Никакав правни поступак није прописанза настајање државе. Као и остале друштвене групе, држава постаје спонтано, односно независно од правног поретка.¹ Тако размишља и Вајл када каже да се држава не прави, она напосто суштински постаје, а све остало је у њој начињено.²

Поред тога што не постоје правна правила која утврђују поступак и услове настанка државе, тешко је открити и друштвене законитости њеног настанка. Пошто је држава историјска категорија, логично је да бројни чиниоци који доводе до њеног настанка имају различит значај, они су мање или више релевантни, што зависи и од временског фактора. У различитим историјским епохама они имају различиту снагу. Понекад један исти чинилац има претежан, а понекад само периферан или никакав значај.

* Ванредни професор, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Правни факултет, bojan.bojanic@pr.ac.rs

¹ Слободан Јовановић, *О држави, основи једне правне теорије*, Сабрана дела, Том 8, Београд 1990, 32.

² Ерик Вајл, *Политичка филозофија*, Београд 1982, 190–191, према: Јован Комшић, *Теорије о политичким системима*, Београд 2000, 70.

Слободан Јовановић закључује да, ако се не могу једном засвагда одредити чиниоци државног стварања, могу се бар наслутити они чиниоци који су у једној одређеној епохи од пресудног утицаја, па наводи „народну свест“ као најважнији чинилац у стварању државе, од Француске револуције надаље.³ Ово, наравно, не значи да је народна свест била једини чинилац који доводи до настанка државе. Потребно је још много других услова који у једном тренутку могу довести до стварања конкретне државе.

Као што смо већ констатовали, држава је историјска категорија, па се њен настанак може објаснити одређеним историјским претпоставкама. Пошто су држави претходиле природне заједнице као што су породица и племе, логично би било закључити да се држава, у ствари, развила из њих.

Међутим, за разлику од природних заједница у којима су њихови чланови повезани крвним сродством, међу члановима државе постоји правна веза. Стога је неприхватљиво гледиште да је држава последица квантитативног раста племена. Дакле, разлика између племена и државе је квалитативне природе. Реч је о потпуно новој и суштински различитој творевини.⁴

Пошто суштину настанка државе није успео да објасни органским растом племена, Слободан Јовановић објашњење тражи у извесним спољашњим утицајима. Тако, по њему, држава настаје оног тренутка када се два племена међусобно сукобе. Резултат тог сукоба је потчињавање једног племена другом. Тако настаје нова заједница у којој чланови нису повезани родбинском везом, већ принудом.⁵

Ово, наравно, није једини могући сценарио повезивања више племена у једну заједницу. Могуће је и да се различита племена уједине у циљу стварања одбрамбеног савеза, како би се одупрли заједничком непријатељу. И у овом случају, реч је о принудној, неприродној заједници. Нова заједница има карактер правног односа. Такође је вероватно да у једном таквом природном стању где влада рат свих против свих и где *homo homini lupus est*,⁶ у већим племенима где полако слаби заједнички дух и где се стварају поједине мање заједнице, ипак, не долази до цепања племена, већ их на окупу одржава опасност да буду потчињени од других, јачих племена. Ту престаје крвно сродство као главни интегративни фактор и њега замењује правни однос. Овде имамо државну заједницу као државну организацију. У

³ Слободан Јовановић, *Цит. дело*, 32.

⁴ Видети: Слободан Јовановић, *Цит. дело*, 32–36.

⁵ Слободан Јовановић, *Цит. дело*, 34.

⁶ Томас Хобс, *Левијатан – или материја, облик и власт државе црквене и грађанске*, Београд 1961, према: Ратко Марковић, *Уставно право и политичке институције*, Београд 1995, 181.

овом случају, када држава настаје у оквиру једног племена, она је последица опасности од могућих сукоба.

Држава је у овој почетној фази била искључиво војна организација заснована на принципу јасне хијерархије, где су млади чланови заједнице били потчињени старијим, а ови војним старешинама. Међутим, спајањем више племена у једну државну заједницу настаје хетерогена скупина. Свако племе има своје обичаје, а постоје и други антагонизми. Зато се овде јавља потреба за новом улогом државе јер је она само на почетку могла препустити појединцима да сами реше међусобне конфликте.

Посебна опасност састојала се у чињеници да је сукоб између појединаца прерастао у прави рат између појединих делова ових хетерогених заједница. Последице ових ратова биле су много озбиљније него што нам се на први поглед чини. Оне се нису заустављале само на лошим међусобним односима и сталним нетрпељивостима, већ су се негативно одражавале на спремност и способност државе да се супротстави спољашњем непријатељу. Држава се, стога, морала постарати да спречи ове сукобе и тиме успостави унутрашњи мир.⁷ Она се у овој својој мисији мора поставити једнако према свима. То не сме бити дискриминација према припадницима једне, нити могу бити привилеговани чланови друге групе.

Поредак који држава успостави морају поштовати сви, а држава га обезбеђује поштујући већ постојећа обичајна правила или установљавајући нова. Остваривањем своје нове улоге, држава која је до тада постојала као искључиво војна организација добија потпуно нов квалитет. Она постаје правна установа. Њен циљ није више био вршење насиља над спољашњим непријатељем, него сузбијање насиља у њеној унутрашњости – каже Јовановић.⁸

Ако питање настанка државе посматрамо са социолошког аспекта, тада ће нам бити најважнији однос који се рађа потчињавањем једног племена другом. За разлику од племена, где сваком породицом влада породични старешина и где су сви чланови равноправни, у заједници насталој потчињавањем, као хетерогеној групи, имамо групу која влада и потчињену групу. По Јовановићу, господарска група се бави војним, а потчињена привредним пословима.⁹ Вероватно је тачна и претпоставка да је сточарско племе најчешће излазило као победник у племенском сукобу. Земљорадници који су везани за једно место највећи део времена проводе радећи, тако да су код њих ратничке вештине на много нижем нивоу него код сточара-номада.

⁷ Слободан Јовановић, *Цит. дело*, 37.

⁸ Исто.

⁹ Исто, 35.

У почетку међу члановима заједнице постоје бројни антагонизми. Заједнички живот, међутим, с временом брише племенске разлике тако да се власт полако почиње вршити у интересу целе заједнице, чиме се ставља у службу права.

Улога и задаци државе мењају се током времена. Док у периоду свог настанка има искључиво војну улогу, она с временом прераста у правну установу, да би касније своје деловање знатно проширила и развила као веома важну културну функцију. Ова њена улога с временом је постајала све значајнија тако да је савремена држава незамислива без ње.

2. ПОЈАМ И ЕЛЕМЕНТИ ДРЖАВЕ

2.1. Појам

За што боље разумевање суштине сваке појаве веома је значајно њено име. У конкретном случају, када је у питању држава као историјска категорија, посебно је важна историја имена која су употребљавана у различитим историјским епохама. Јелинек (*Jellinek*) је, не без основа, закључио да је историја терминологије једне науке уско повезана са историјом саме науке.¹⁰

Модерна држава настала је у XV и XVI веку код германских народа. Управо тада је настао термин *Stato*, који је за означавање државе први употребио Макијавели. Од њега су касније настале речи *State* (енглески), *Staat* (немачки), *Etat* (француски). По Слободану Јовановићу, реч *Stato* раширила се међу германским и романским народима јер је била погодна за употребу и означавање различитих држава.¹¹ У немачком језику је речи *Staat*, која је и данас у употреби, претходила реч *Land*. Управо је ова реч, по свом изворном значењу, ближа нашем значењу речи држава, која је настала пре италијанске речи *Stato*. Наиме, она је забележена још у Душановом закону. Термин *Land* и даље је у употреби и он данас означава немачке федералне јединице.

Стари Грци су за означавање колективитета који би одговарали данашњој држави користили термин *Polis* из којег је изведен термин *Politeia*. По Аристотеловом схватању, држава (*Polis*) је заједница која има за циљ срећан живот породица и родова, живот потпун и економски независан.¹² За обележавање римске државе користе се термини као што су *Res publica*, *Civitas* и *Regnum*. Они у средњем веку добијају посебна значења – означавају

¹⁰ Радомир Д. Лукић, Будимир П. Кошутић, Драган М. Митровић, *Увод у право*, Београд 2000, 31.

¹¹ Слободан Јовановић, *Цит. дело*, 29.

¹² Аристотел, *Политика*, Београд 1970, 87–88.

различите творевине. Наша реч држава, која је у употреби од XIV века, изведена је од речи држати, што значи поседовати, имати у својој власти, чинити, вршити, чувати. Њоме је означавана земља коју држе појединци или заједнице. Власт коју су заједница или појединац поседовали или вршили над осталим припадницима заједнице произлазила је из власништва над том земљом. Исто би се могло рећи и за руску реч государство, који има исти корен као и наш термин држава.

2.2. Територија

Држава се, у складу са традиционалном концепцијом, може одредити као политичка заједница која поседује интерно и екстерно признату суверену власт на одређеном територијом и становништвом.¹³ Традиционална теорија државе разликује, дакле, три њена елемента, а то су: територија, становништво (народ) и власт. Држава је, наиме, представљена у власти која се мора простирати (примењивати) на њену територију и на њене људе (становништво).¹⁴ Државна територија је тродимензионални простор на коме се простире државна власт. Пошто је земља лопта, геометријска форма тог простора – државног простора – јесте изврнута купа. Врх те купе је у Земљином средишту, где се коначни простори такозване територије свих држава сусрећу.¹⁵ Државну територију, осим видљивог дела земљине површине ограниченог државним границама, дакле, чини и простор испод и изнад те површине, и то све докле се простире ефикасност државног поретка. Колика је ефикасност државног поретка, то пре свега зависи од њеног техничког напретка и могућности да користи простор испод и изнад своје површине. Чињеница да су у време мира државе дужне да дозволе слободу мирољубивог пролаза ваздухоплова изнад своје територије и територијалних вода не умањује њихову сувереност.

Територија државе може бити интегрална, у једном комаду, или је чини више делова који су међусобно одвојени територијом друге државе.¹⁶ Најпознатији је пример источног и западног дела Пакистана који су били раздвојени територијом Индије. Међутим, цепањем Пакистана и

¹³ Зоран Стојиљковић, *Карактер и функција државе*, Савремена држава: структура и социјалне функције (Зоран Стојиљковић, Вукашин Павловић, ур.), Београд 2010, 50.

¹⁴ Берислав Периф, *Држава и правни састав*, Загреб 1985, 151.

¹⁵ Ханс Келзен, *Опита теорија права и државе*, Архив за правне и друштвене науке, Београд 1951, 211–212.

¹⁶ Радомир Лукић, *Теорија државе и права, I. Теорија државе*, Сабрана дела, Том 2, Београд 1995; Радомир Д. Лукић, Будимир П. Кошутинић, Драган М. Митровић, *Цит. дело*, 62.

формирањем Бангладеша као независне државе, овај пример је престао да постоји.

Као постојећи, сада можемо навести пример Килињинградске области која припада Руској Федерацији, а налази се на крајњем западу Русије. Она представља енклаву на југоистоку Балтика између Пољске и Литваније. Осим овог, случај са распарчаном територијом једне државе постоји онда када њој припадају и колоније које могу бити удаљене хиљадама километара од своје матице, али ово данас можемо посматрати само као историјски куриозитет.

Постоји веома важно питање када се говори о територији државе, а то је питање њених граница на – језеру, реци, мору (ако их има). Тада део мора уз обалу – обално или прибрежно море припада дотичној држави. Осим површине тог мора, држави и овде припада ваздушни простор који се налази изнад ње, морско дно, као и подморје (простор испод мора све до средишта земље). Ширина овог простора није увек иста, а Међународна конвенција о праву мора ширину обалног мора лимитира на 12 наутичких миља. О значају овог дела државне територије најсликовитије нам говори пример Норвешке, земље која је у не тако давној прошлости била сиромашна. Проналаском нафте у њеном подморју, а захваљујући развоју техничких достигнућа, она је данас земља економског благостања.

Територија сваке државе омеђена је њеним границама које су државне, а не административне. Оне могу бити природне – реке, мора, планински венци или вештачке. Унутар тих граница, држава је та која је једино надлежна да примењује правне норме. Она их примењује како на својим држављанима, тако и на свима онима који се затекну на њеној територији. Закони државе важе и на пловилима која у међународним водама носе њену заставу, а екстериторијалност важи и на простору где се налазе дипломатска представништва у иностранству.

2.3. Становништво

Следећи елемент државе је становништво. Јасно је да нема државе без становништва јер се власт односи на појединце.¹⁷ Становништво, у ствари, чини персоналну сферу важења државног правног поретка, као што закључује Келзен.¹⁸ Овај елемент можемо посматрати у ужем и ширем смислу. У ужем, њега чине држављани њене државе. Под држављанством подразумевамо везу јавноправног карактера која постоји између државе и појединца. Захваљујући држављанству, појединац ужива најшира предвиђена

¹⁷ Берислав Перић, *Цит. дело*, 159.

¹⁸ Ханс Келзен, *Цит. дело*, 226.

правним поретком што, наравно, намеће и одређене обавезе. У ширем смислу, под становништвом, осим држављана, подразумевамо и апатриде и бипатриде, као и странце који се налазе на територији једне земље. Држављанство се може стећи на неколико начина, а на европском континенту најчешће се стиче по пореклу. Примењује се принцип *ius sanguinis*. Деца дакле, захваљујући крвној вези стичу држављанство својих родитеља. Држављанство се може стећи и путем припадности тако што дете стиче држављанство по месту рођења. У овом случају реч је о такозваном принципу *ius soli*, тако да држављанство родитеља нема утицаја. Такође, може се десити да се држављанство стекне на основу личног захтева појединца, за шта је потребно испунити одговарајуће услове, а овај начин је карактеристичан за лица која дужи период проведу у некој земљи. Овај начин је познат као „натурализација“.

Као што смо већ поменули, из чињенице држављанства за његовог имаоца проистичу одређена права и обавезе. Држављанин ужива политичка права, права да учествује у раду одређених институција, као и право на заштиту, што је дужна да му пружи држава. Од обавеза, на првом месту треба истаћи обавезу учествовања у одбрани земље.

Овде ваља изнети мишљење Слободана Јовановића о овом елементу државе за који он користи термин „народ“. Под народом он подразумева скуп људи који живе у истој држави.¹⁹ Ти људи чине заједницу, јер су сви потчињени једној власти, али међу њима могу постојати и извесне врсте веза. Он наглашава да треба правити разлику између термина „народ“ и „народност“. Под народношћу подразумева једну врсту духовног сродства која се одражава путем психолошког наслеђивања. Исти језик, религија, политичка прошлост, крвна заједница – све су то фактори који могу имати за последицу стварање истог моралног типа, заједничку свест која се као наслеђена јавља код свих њених чланова. Народ, пак, претпоставља једну заједничку власт којој су сви његови чланови потчињени. Док су чланови народности спојени духовним везама изнутра, дотле су чланови народа спојени спољашњом механичком везом. Видимо да он појам „народност“ користи за означавање нације (националности), а народ означава онај елемент државе који ми називамо становништвом.

2.4. Власт

Трећи елемент државе по класичној доктрини јесте власт. Под појмом власти подразумева се однос између два субјекта где један од њих наступа као наредбодавац – неко ко издаје заповести и чијој се вољи има повиновати

¹⁹ Слободан Јовановић, *Цит. дело*, 113–118.

овај други – потчињени. Један субјект издаје заповести, а други их извршава. Предмет нашег интересовања је државна власт која је, за разлику од свих других власти, оригинерна. Она је та из које су све друге власти изведене. Као таква, она је највиша у оквиру граница једне државе. Да би обезбедила остварење правног поретка који прописује, који је обавезан за њене органе и наравно појединце, она може употребити принуду.²⁰ Употреба принуде је у овом случају легитимна јер је у складу са правним поретком. Зато многи теоретичари управо у монопољу физичког насиља виде главну карактеристику државе, тј. државне власти.²¹ Државну власт карактерише то да је независна од сваке друге власти, наравно, у оквиру својих граница. Ту нема мешања, уплитања неке друге власти. Њој су сви подређени и нема никога ко јој је надређен. Она, дакле, не зависи ни од кога. Као таква, по Јовановићу, мора бити и неограничена.²² Чим над њом нема више и од ње надмоћније власти, самим тим нема ни могућности да се ограничи. Он доказ за ове тврдње види у законодавном органу који, за разлику од других државних органа који су дужни да поштују закон и спроводе га, мења правни поредак и самим тим доказује неограниченост. Недељивост је још једно важно обележје државне власти. Шта заправо подразумевамо под овом њеном особином? Недељивост никако не значи да је она сва концентрисана код једног органа. Напротив, њу врши више државних органа у оквиру поделе надлежности коју добијају од једне и недељиве највише власти.

Непрекидност државне власти још је једно обележје које Ратко Марковић наводи поред независности и недељивости.²³ Непрекидност значи континуитет државне власти без обзира на промену њених носилаца.

У могућности државе да располаже монополом оружане моћи на својој територији, Радомир Лукић види основ најважнијег обележја државне власти – суверености, а то је својство државне власти чије смо елементе размотрили – независност, недељивост, неограниченост, односно супрематију, како на унутрашњем, тако и на спољашњем плану.

Сувереност у модерној политичкој и правној теорији, онако како је данас схватамо, први је означио Боден (*Bodin*). Он сувереност означава као највишу, апсолутну и трајну власт над грађанима и поданицима државе.²⁴

Када говоримо о суверености, увек имамо на уму два начина на која се испољава. Један је према унутра, у односу према другим властима и институцијама у оквиру њене територије, што је унутрашњи елемент

²⁰ Слободан Јовановић, *Цит. дело*, 129.

²¹ Радомир Лукић, *Цит. дело*, 247.

²² Слободан Јовановић, *Цит. дело*, 130.

²³ Ратко Марковић, *Цит. дело*, , 178.

²⁴ Радомир Д. Лукић, Будимир П. Кошуткић, Драган М. Митровић, *Цит. дело*, 69.

суверености како га означава правна теорија.²⁵ То значи да је државна власт највиша у оквиру својих граница. Држава сама прописује правни поредак којем се сви морају повиновати и у стању је да обезбеди његову ефикасност ако је потребно и силом. Други начин испољавања суверености је према споља, у односима са другим државама. Она се огледа у независности државне власти од било ког мешања споља у њене унутрашње ствари. По Хинслију, сувереност није чињеница, већ појам који су људи у одређеном тренутку применили на политичку моћ коју су они или други људи упражњавали, а изражава идеју да постоји коначна и апсолутна власт у политичкој заједници.²⁶ Да је сувереност обележје државне власти, општеприхваћено је међу савременим теоретичарима државе и права. Проблем настаје када затражимо одговор на питање: ко је носилац суверености од кога потиче та највиша власт, где је њен извор? На то питање најчешће се нуде два одговора.

Док је по једнима народ извор највише власти, по другима је то нација. Када се говори о народној суверености, онда под народом подразумевамо скуп свих грађана, где сваки од њих има своју сопствену вољу, а под појмом „нација“ у смислу теорије о националној суверености подразумевамо нацију као колективитет који не представља прост збир свих грађана, већ једну целину која је састављена различитих елемената и има своју сопствену вољу различиту од воље сваког грађанина појединца.

Извор обе теорије о суверености представља учење теоретичара друштвеног уговора настало као последица тежњи да се ограничи свемоћ монархијског апсолутизма. Према теорији народне суверености, сваки грађанин као део народа и сопственик једног малог дела суверености може изабрати свог представника. То је право које припада сваком грађанину и опште правогласа је његова логична последица. У духу ове теорије лежи идеја непосредне демократије и императивни мандат. Ако се, пак, грађани одлуче да своја овлашћења пренесу на своје изабранике, не значи да их се одричу, већ да их у сваком тренутку могу поново себи вратити, опозивајући своје представнике.

По теорији националне суверености, сувереност припада нацији, једној недељивој целини, која као таква има јединствену, једну и недељиву вољу. Овде је представништво неминовност, па се једино поставља питање: како и на који начин одредити представнике националне суверености – њене извршиоце? Бирајући своје представнике, бирачи не врше право, већ функцију, сматрају представници ове теорије.²⁷ Њу могу вршити сви (опште право гласа) или део грађана. Када једном изаберу своје представнике, они

²⁵ Исто, 70–72; Радомир Д. Лукић, *Цит. дело*, 261.

²⁶ Френсис Хинсли, *Сувереност*, Београд 2001, 13.

²⁷ Ратко Марковић, *Цит. дело*, 185.

их више не могу опозвати, могу им само ускратити поверење на следећим изборима. Данас су разлике између представника ове две теорије готово превазиђене, а разлог је опште право гласа које је општеприхваћено. Овим двама теоријама о носиоцу суверености претходиле су теократска и легитимистичка теорија.

Бог је носилац суверености, били су изричито представници теократске теорије. Владалац је по њима божји изасланик. Он само извршава његову вољу. Легитимистичка теорија сувереност сматра искључивим својством једне династије која има право да га очува и пренесе на своје потомке.²⁸

3. УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Овом приликом остало је по страни једно важно питање, али нам природа рада не дозвољава да се њиме детаљније бавимо. Наиме, уз све специфичности битних елемената државе, долази се до специфичних правних поредака који имају неке заједничке карактеристике па је у зависности од критеријума, а у циљу њиховог изучавања, могуће извршити одређена разврставања. Тако се, у зависност од тога да ли у њиховом настанку учествују они на које се односи дати правни поредак, они над којима се влада, или у његовом настанку учествују само они који владају, могу разликовати аутократски и демократски правни пореци. Уколико је државна власт подељена на различите носиоце, а грађанима су гарантована права и слободе, реч је о уставној држави, док у случају одсуства ових елемената може бити говора о апсолутној држави. У зависности од тога у којој мери су прописана правила људског понашања, да ли задиру у све сфере људског понашања или само онолико колико јето нужно у циљу функционисања ефикасног правног поретка може се говорити о тоталитарној или либералној држави. О правној држави може бити говора искључиво уколико су остварена два основна начела, начело слободе и начело законитости.

²⁸ Исто, 180–181.

Bojan BOJANIĆ, Ph.D.

Associate professor

University of Pristina - Kosovska Mitrovica, Faculty of Law

ON THE ORIGIN, CONCEPT AND ELEMENTS OF THE STATE

Summary

The modern state emerged in the 15th and 16th centuries among the Germanic peoples. It was then that the term *Stato* was coined, which Machiavelli was the first to use to denote the state. The words State (English), *Staat* (German), *Etat* (French) were later derived from it. In German, the word *Staat*, which is still in use today, was preceded by the word *Land*. Precisely this word, in its original meaning, is closer to our meaning of the word state, which originated before the Italian word *Stato*. Namely, it was recorded in Dušan's Code. The term *Land* is still in use and today it means German federal units. The ancient Greeks used the term *Polis* from which the term *Politeia* was derived to denote a collective that would suit today's state. Terms such as *Res publica*, *Civitas* and *Regnum* are used to denote the Roman state. Our word state, which has been in use since the 14th century, is derived from the word hold, which means to possess, to have in one's power, to do, to perform, to keep. It signified a country held by individuals or communities. The power that a community or individual possessed or exercised over other members of the community arose from the ownership of that land. The same could be said for the Russian word *gosudarstvo*, which has the same root as our term *država* (state).

The state, in accordance with the traditional conception, can be defined as a political community that has internally and externally recognized sovereign power in a certain territory and population. The traditional theory of the state distinguishes, therefore, its three elements, namely: territory, population (people) and state power.

Key words: *State, State power, Sovereignty, Territory, Population.*

ЛИТЕРАТУРА

Аристотел, *Политика*, Београд, 1970.

Ерик **Вајл**, *Политичка филозофија*, Нолит, Београд, 1982, 190–191, према: Јован Комшић, *Теорије о политичким системима*, Институт друштвених наука, Београд, 2000.

Слободан **Јовановић**, *О држави, основи једне правне теорије*, Сабрана дела, Том 8, БИГЗ, СКЗ и Југославијапублик, Београд, 1990.

Ханс **Келзен**, *Опита теорија права и државе*, Архив за правне и друштвене науке, Београд, 1951.

Јован **Комшић**, *Теорије о политичким системима*, Београд, 2000.

Радомир **Лукић**, *Теорија државе и права, I. Теорија државе*, Сабрана дела, Том 2, Завод за уџбенике и наставна средства и БИГЗ, Београд, 1995.

Радомир Д. **Лукић**, Будимир П. Кошутић, Драган М. Митровић, *Увод у право*, Београд, 2000.

Ратко **Марковић**, *Уставно право и политичке институције*, ЛП „Службени гласник“, Београд, 1995.

Берислав **Перић**, *Држава и правни сустав*, Загреб, 1985.

Зоран **Стојиљковић**, *Карактер и функција државе*, Савремена држава: структура и социјалне функције (Зоран Стојиљковић, Вукашин Павловић, ур.), Београд, 2010.

Френсис **Хинсли**, *Сувереност*, Филип Вишњић, Београд, 2001.

Томас **Хобс**, *Левијатан – или материја, облик и власт државе црквене и грађанске*, Београд, 1961.